

ploshtadslaveikov.com
13.04.2015 г.

Георги Лозанов: За успокоение на хейтърите – за последен път съм шеф на СЕМ

Превърнах се в любим герой на упражненията по омраза, защото нося папийонка, имам дълга коса и говоря с дълги изречения

Диляна ДИМИТРОВА

“На масовата аудитория „медийна регулация” ѝ звучи прекалено абстрактно и чуждо и тя иска да я сведе до нещо познато. Представя си СЕМ като „виртуален катаджия”, като „медийна полиция”. А това е неосъзнат стремеж за връщане към тоталитарното управление на медиите, защото такава полиция в последна сметка би била „полиция на мисълта”, казва Георги Лозанов. Снимки: Румен Добрев

Георги Лозанов пое отново председателството на Съвета за електронни медии. За шести път. Изборът му предизвика предимно хейтърите в интернет, които направиха яростен анализ на медиите и подложиха на коментар защо контролът от страна на СЕМ с Лозанов начело не е такъв, какъвто би трябвало.

Някои от проблемите в медиите действително се нуждаят от дебат. Затова поканихме новия стар председател, за да обсъдим какво е и какво не е по силите на медийния регулатор, както и защо често не е добре да се намесва.

- Честит Ви пореден мандат начело на СЕМ, г-н Лозанов! Защо обаче нямаше много радост от този факт в обществото, особено в социалните мрежи? Напротив – надигнаха се немалко гласове срещу шестия ви избор начело на медийния регулатор.

- Защото единственото, което се чу по този повод, е, че съм избран за шести път, някъде дори писаха за осми, и естествено предизвика коментари от типа „Тоя надмина и Тодор Живков”. Ако срокът на мандата ми беше един месец, можеше да ми е и шейсетия избор. Просто мандатът на председателя на СЕМ е най-краткият в държавата – една година. Заради което пък законодателят не е ограничил броя на мандатите. Така че, ако четирима от петимата членове на съвета преценят, че си върша работата, нямат основание да ме сменят. Този избор фактически играе ролята на нещо като ежегоден вот на доверие и съм благодарен на колегите, които още веднъж ми го засвидетелстваха.

Впрочем, да кажа за успокоение на хейтърите, че това е за последен път, тъй като догодина ми свършва мандатът въобще като член на съвета и нямам право на следващ. Не е лошо да знаят и че председателят няма никакви предвидени привилегии спрямо другите членове на СЕМ – нито гласът му тежи повече, нито получава по-голяма заплата, но за сметка на това поема цялата административна и финансова отговорност в институцията. Публичността, която постъпът предполага, също не е привилегия, а обратното – нанася главно щети върху имиджа, който си имал. У нас отдавна е валиден следният закон: колкото си публично по-видим, толкова по-неприятен ставаш. Така е,

защото много хора през прехода се почувстваха измамани и няма върху кого друг да стоварят разочарованието си, освен върху представителите на институциите.

Не казвам, че на критическите оценки им липсват основания, твърдя единствено, че отрицанието често се появява без особена връзка с тях, повече на „нервна почва” и „по подразбиране”. Което дава прекрасна възможност то да бъде популистки оркестрирано с лъжи и спекулации, продиктувани от лични сметки, търсене на реванш или банална завист. Като се прибави и обстоятелството, че нося папийонка, имам дълга коса, говоря с дълги изречения и самият аз не ползвам език на омразата, няма как да не се превърна в любим герой на упражненията по омраза.

- Мнозина очакват промяна в контрола над медиите, а с преизбирането Ви очевидно политиката спрямо тях ще остане същата. Каква промяна според Вас очакват разочарованите от Вашия избор?

- Каквато и да е. Както споменех, повечето от нас не си харесват живота и искат отнякъде да започне да става друг, та ако ще да е от смяната на председателя на СЕМ. Ако тя стане със скандал, още по-добре. Разбирам, че това би донесло някаква утеха, но във всички случаи временна, защото ще дойде следващият, който ако не се скрие в кабинета си – на свой ред постепенно ще генерира раздразнение. Такава е „мъртвата хватка” на прехода, която, вярвайте ми, много пъти ме е подтиквала да се оттегля преждевременно, но не го правя, защото имам самочувствието, че съм подходящ за тази работа. Заради дългогодишния ми опит, но главно заради психологическата и интелектуалната ми готовност да търся трудни баланси. А именно те са в основата на медийната регулация, която изисква хем да поставяш граници пред съдържанието, хем да не се намесваш в него, хем да защитаваш свободата на медиите, хем да предпазваш аудиторията, особено детската, от рисковете ѝ, хем да си либерален, хем консервативен. И преди всичко изисква да не превръщаш регулацията на медиите във власт върху тях, а аз, както са забелязали и хейтърите, макар и в негативен план, не съм властови тип, не крия под сакото си нито въже, нито белезници. Затова и изглеждам безсмислен на всички, за които наказанието само по себе си е смисъл.

- Като че ли очакванията са СЕМ да бъде нещо като държавен цензор, мнозина се надяват СЕМ да сваля предавания и да прилага Закона с по-голяма строгост, защо?

- Защото на масовата аудитория „медийна регулация”, поради балансите, за които споменах, ѝ звучи прекалено абстрактно и чуждо и тя иска да я сведе до нещо познато. Представя си СЕМ като „виртуален катаджия”, като „медийна полиция”. А това е неосъзнат стремеж за връщане към тоталитарното управление на медиите, защото такава полиция в последна сметка би била „полиция на мисълта”. В най-добрия случай е възможна аналогия с реферите на футболния терен, като медийните казуси обикновено са по-заплетени и от една спорна дузпа. Но пък, също като реферите, и СЕМ няма какво направи, ако мачът е купен в съблекалнята.

- Значително е нараснала употреба на вулгарен език в медиите. Има ли ръст и на наказанията спрямо тях?

- „Вулгарен език” е разговорно, а и твърде общо, понятие. В закона са предвидени санкции за нарушение на добрите нрави и за защита на децата от вулгаризми, макар и

дефинирани по друг начин. СЕМ има устойчива практика в санкционирането им във филми, комедийни предавания, риалити формати, при това преди няколко години размерът на глобите нарастна в пъти. Трябва обаче да се отбележи, че преценката на нарушението не зависи от личния ми вкус и стил (*ако беше така, медиите ни трябваше да говорят като Марсел Пруст*), а от прага на търпимост в днешното българско общество (*затова и става дума за „нрави“*). А той е твърде висок, вижте само рейтинговия хумор, който приоритетно се занимава с „човешката долница“, сякаш живеем в Средновековен карнавал. Включително и много от гласовете в интернет, които ругаят „продажността и вулгарността“ на медиите, го правят на вулгарен език. Но все пак, ако сравним техния език, както и езика на някои издания с този на електронните медии, на БНР или БНТ, последните ще се окажат „пансион за благородни девици“. И това е част от отговора на въпроса, който рано или късно ще ми зададете: каква е ролята на СЕМ.

- Като тумор в медиите расте и чалга поведението, възхвалата на тарикатлъка и глупостта, липсата на морал – това безспорно са болести не само на медиите, защо обаче тези действия дразнят, само когато се излъчват в ефир, г-н Лозанов?

- Защото такава е участта на лошия вестоносец и защото къде по-безопасно е да се бориш с образите, отколкото с прототипите им. Всичко това, както сама отбелязвате, не тръгва от медиите, особено от електронните, но минава през тях. И тук възниква голямата тема за „бялата цензура“ – обществото като че ли очаква медиите да крият от него чертите, които не си харесва. В смисъл, аз мога да си слушам чалга, когато загася телевизора, но като го пусна той трябва да се отнася към мен сякаш съм друг човек. Това, освен че е щраусова политика, е и невъзможно. Защото вече няма ЦК на БКП, който с днешна дата да направи списъци на тарикатите, глупавите и простите и да забрани достъпа им до ефира и пр. Ако някой си представя, че СЕМ може да играе такава роля, действително спешно трябва да бъде сменен.

- Свободата на словото в най-големите медии отстъпва за сметка на безпardonното политическо говорене – това влияе не само на политическата среда, а и на цялото общество – как би могъл да се намеси СЕМ?

- Не би могъл. Това е въпрос на редакционна независимост. А и медиите са длъжни да отразяват политиците, независимо от преценката си за тях, за да може гражданите да са информирани какво представляват тези, които се ползват от или претендират за техния вот. Пък и не само медийният, а и другите закони не вършат кой знае каква работа в случая – политиците, заради имунитета си, се чувстват безнаказани да говорят каквото им хрумне. Затова преди време, къде на шега, къде като тема за дебат, бях предложил да приемат по аналогия със закона за медиите и закон, който да ограничава собственото им говорене, например употребата на враждебна реч.

Превърнах се в любим герой на упражненията по омраза, защото нося папийонка, имам дълга коса и говоря с дълги изречения

“На масовата аудитория „медийна регулация“ й звучи прекалено абстрактно и чуждо и тя иска да я сведе до нещо познато. Представя си СЕМ като „виртуален катаджия“, като „медийна полиция“. А това е неосъзнат стремеж за връщане към тоталитарното управление на медиите, защото такава полиция в последна сметка би била „полиция на мисълта“, казва Георги Лозанов. Снимки: Румен Добрев

- Какво се промени след първоначалната идея за създаването на СЕМ, каква действително е функцията на този орган в момента?

- Разбирам, че в този, а и в предишните Ви въпроси се съдържа скрит упрек към СЕМ, че не се изказва критически за състоянието на медиите у нас. Това обаче е работа по-скоро на гражданските организации в медийната сфера, на „Медийна демокрация“, Асоциацията на европейските журналисти и пр., чийто инструмент за влияние е именно публичното говорене, соченето с пръст. Функцията на медийния регулатор от самото начало е различна – да осъществява мониторинг, надзор и легализация на радио и телевизионната дейност, като прилага добросъвестно един закон, приет от други. Подобно на останалите секторни регулатори. Като чета обаче за проблемите при тях, осветени от скандали, смени и разследвания, си мисля, че нашият успя да се запази в добро институционално здраве, въпреки трудния си сектор. И то е защото за всички е ясно, че каквито и политически и икономически влияния да има върху медиите, те не минават през СЕМ. Поне не съм чул някой да твърди обратното.

- Във Фейсбук често сте по-критичен, отколкото като председател на СЕМ – например смятате, че темата с кърменето е преекспонирана, за да бъдат прикрити други теми – кои, ако бъдем откровени?

- В персонално качество аз наистина вярвам, че не съм изгубил гражданската си принадлежност и рефлекс на професионален критик, което ме кара да пиша авторски текстове за медиите и то далеч не само във фейсбук. Това обаче няма общо с ангажиментите ми в СЕМ.

А темата за публичното кърмене беше повод да припомня, че темите имат различна тежест в живота на хората и когато в медийното им отразяване се преекспонира една от тях, неминуемо се ошетяват останалите. Кои точно – едва ли е въпрос на съзнателен избор. По-скоро се проявява ефектът на снежната топка – някой в сутрешен блок повдига въпроса за кърменето в моловете, конкурентът му, за да не остане по-назад, го подема и разширява, следващият вече приема, че това е част от дневния ред на обществото и го вкарва в новините си и т.н. Разбирате ли, аз като притежател на профил във фейсбук мога да кажа „Стига!“, но като член на СЕМ не, защото няма нарушение на закона.

Критическата функция по отношение на властта е задължителна за журналистиката, но не по закон, а като професионален стандарт. Неспазването му обаче обикновено струва скъпо и на журналистите, и на властта. Медията може да убие силните на деня, а и себе си, не с критика, а с ласка.

- Има ли механизми СЕМ да наказва паразитирането на медиите над близките на жертвите и тяхното страдание?

- Има, тъй като страданието е част от личната неприкосновеност на човека, която попада под защитата на закона. И оправданието, че близките нямали нищо против, съвсем не е достатъчно, защото хора в такова състояние трудно могат сами да преценят кое и доколко ще ги накърни, важна е отговорността, а и просто човечността, на журналиста. СЕМ извън конкретните санкции задължително осъществява фокусен мониторинг върху медийното отразяване на бедствия и трагични събития. И тук обаче балансът е важен, защото медиите трябва да информират за тях, включително и чрез

„човешки истории” и да предизвикват съпричастност към чуждото страдание. Ние защитаваме различни права, но не сами по себе си, а в тяхната, нерядко противоречива, свързаност.

- По чии сили е, ако не е на СЕМ, да припомни на медиите основната им функция – че защитават правата на гражданите и обществото, а не правят пиар на силните на деня?

- Критическата функция по отношение на властта е задължителна за журналистиката, но не по закон, а като професионален стандарт. Неспазването му обаче обикновено струва скъпо и на журналистите, и на властта. Медията може да убие силните на деня, а и себе си, не с критика, а с ласка. Нека припомним, че според изследванията в първия си мандат Борисов се радваше на продължителен медиен комфорт – отделен въпрос е дали той беше резултат на натиск или на банално „слагане”. Така или иначе, критическата енергия, която не мина през медията, накрая излезе на улицата. Сега обаче, включително и заради различията в управляващото мнозинство, е лесно да се осигури сблъсък на гледни точки. Пък и мисля, че медиите, поне тези, които не живеят от политически проекти, си направиха важни изводи от протестите през 2013-а, качиха се в една лодка с гражданите, а не с властта.

- Вместо с решения и санкции, СЕМ би могъл да реагира и влияе с декларации и препоръки – защо го правите толкова рядко?

- Препоръки не са предвидени в закона, а не бих казал, че декларациите са малко. А и те са само част от публичния диалог с медиите, който тече и „очи в очи” в поредица от тематични срещи. Действително, за мен той е особено важен, по-важен дори от санкциите, защото СЕМ е силен, не когато броят им расте, а когато няма нужда от тях. Вследствие на такъв диалог, например, след първоначалния „бум” на враждебна реч по повод сирийските бежанци, големите електронни медии успяха да го овладеят и сега говоренето по темата е в „норма”. За сметка на това предстоящите местни избори очевидно изкушават политиците, особено националистите, за генериране на вот с враждебна реч, този път насочена към български граждани с друга етническа принадлежност. СЕМ вече изрази тревога по въпроса и се надявам медиите отново да извършат това, което кандидатите за власт не искат или не могат.

- Риалити форматите са темата, по която сте ставал обект на най-много упреци – според мнозина сте твърде толерантен към това шоу, което експлоатира комплекси, травми, слабости..., за да печели от тях. Защо СЕМ не е по-суров към него?

- Колко по-суров? Това са формати, насочени към тъмната страна в човека. Ако не могат да показват именно неговите комплекси, травми и слабости, значи просто да ги няма. Напоследък този въпрос възникна около предаването „Съдебен спор”. Не мисля, обаче че трябва да използваме регулацията, за да направим невъзможни такива формати. И не заради зрителското любопитство, лицемерно съчетано с възгласи „Спрете ги!”. А защото предпочитам, ако нещо трябва да изчезне от медийната карта, това да е след като се е появило друго, което да измести интереса. Както и постепенно става с успеха на „позитивни риалити” като „Две капки вода” или „България търси талант”, и на родните сериали.

- Като специалист по фотографията как приемате изложбата на Юлиан Табаков с голите снимки на Златина Тодева?

- Тя е едно красиво изречение в модерния разказ за еротизацията на света, която непрестанно разширява териториите си, като възможните посоки непрестанно намаляват, пред свършване са. Юлиан Табаков е намерил такава в тяло, превзето от старостта и напук на младите разсъблечени тела, които ни се предлагат отвсякъде. Направил го е смело и артистично, с елегантен жест завърта главата ти натам, накъдето не си свикнал, а и не си готов да гледаш. На мен обаче тъкмо тази търсена провокация ми натежава, някак заглушава посланието, кара ме повече да се съпротивлявам, отколкото да разбирам. Напомня ми опитите на изкуството след „Лолита“ да направи нещо подобно с детското тяло, да го мисли като обект на еротично преживяване, докато наскоро някаква психиатрична асоциация прие, че педофилията не е престъпление, а болест.

- А като шеф на СЕМ какъв е вашият коментар – ако някоя телевизия покаже тези фотоси преди 22,30 ч., грози ли я санкция?

- Зависи как са показани, ако има прекален акцент върху голотата, нищо чудно да попаднат под санкциите за закрила на децата. Просто галерията и телевизията са различни форми на публичност и за разлика от първата, която е максимално свободна, втората е регулирана, защото влиза в дома ти. Това е още един отговор на въпроса за какво е нужен СЕМ.